

Tip 2 diyabet patofizyolojisinde tatlı tat reseptörlerinin rolü ve antidiyabetik ilaçların bu reseptörler üzerine etkileri

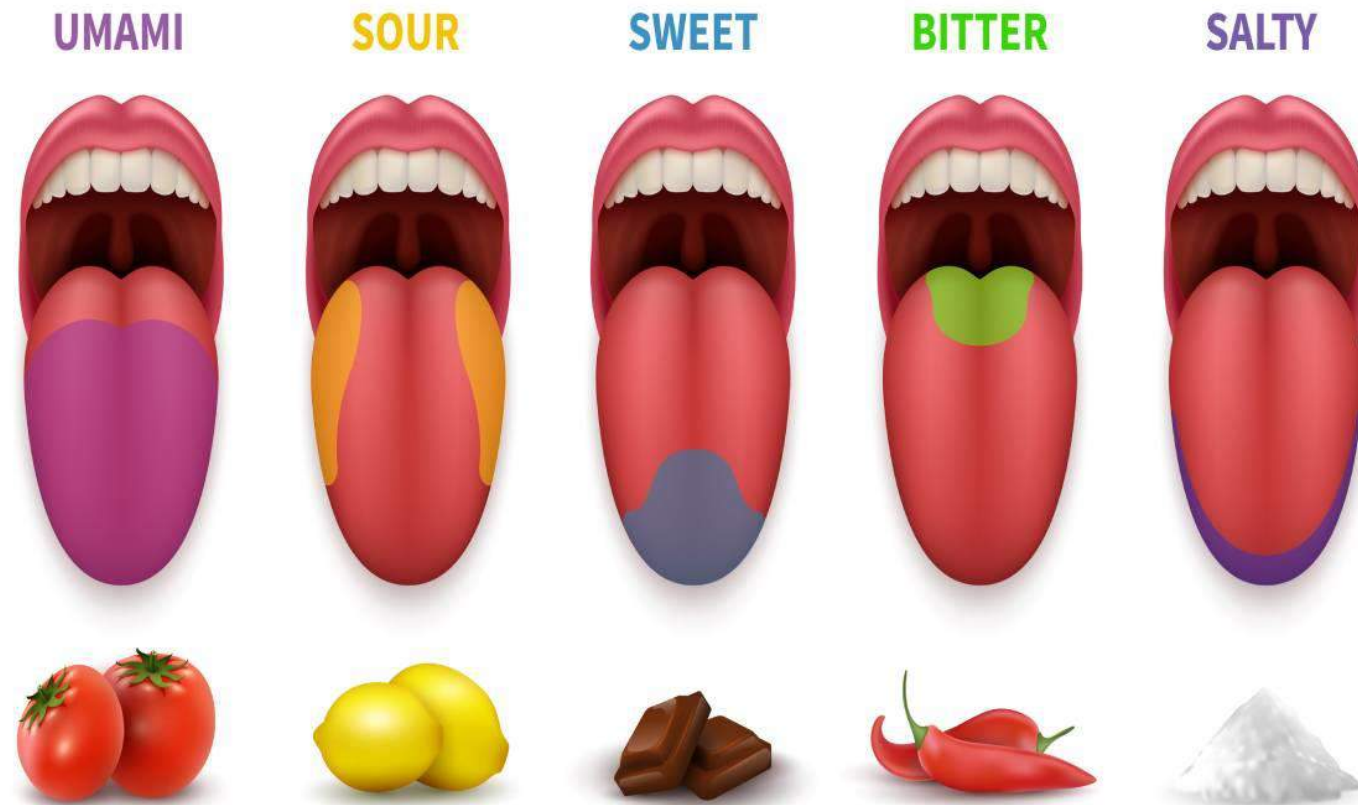
Dr. Zafer Pekkolay
Dicle Üniversitesi, Diyarbakır
57.Ulusal Diyabet kongresi

Sunum planı

- Tatlı tat reseptörleri&normal fizyoloji
- Tatlı tat reseptörleri& diyabet patofizyolojisi
- Antidiyabetik ilaçlar ve tatlı tat reseptörleri

Tatlı tat reseptörleri&normal fizyoloji

Tatlar

Tatlı tat reseptörleri

- Sweet taste receptors(STR)
- T1R2 (taste type 1 receptor, member 2)/T1R3(taste type 1 receptor, member 3)tatlı tat reseptörü,
- Dildeki tat tomurcuklarında eksprese edilir ve burada besinlerin enerji açısından zengin olan karbonhidratlarının saptanması

Sweet	T1R2+T1R3	Sugar†	Sucrose, fructose, glucose, maltose
		Artificial sweeteners	Saccharin, acesulfame-K, cyclamate‡, aspartame‡
		D-amino acids	D-Phenylalanine, D-alanine, D-serine (also some selective L-amino acids)
		Sweet proteins‡	Monellin, thaumatin, curculin

Tatlı tat reseptörleri

- Tatlı tat reseptörü, glisemiği yalnızca pankreasta insülin salgılanması yoluyla doğrudan değil, aynı zamanda glukoz bağımlı insülinotropik polipeptit (GIP) veya GLP-1 ve glukagon benzeri peptit-2'nin salgılanması yoluyla dolaylı olarak ince bağırsakta düzenlemek için bir **glukoz sensörü** görevi görür.
- Tatlı moleküller, dilin tat hücrelerinde eksprese edilen iki G protein-bağımlı reseptör (GPCR), T1R2 (taste type 1 receptor, member 2)/T1R3 (taste type 1 receptor, member 3) tatlı bir heterodimeri tarafından algılanır.

Tatlı tatlara karşı çekiciliğimiz

- Atalarımızdan miras
- Hayatta kalma, enerji ihtiyacı açısından önemli
- Eskiden tatlı tatlar az, zor ulaşılır
- Tarım ve teknolojideki gelişmeler: karbonhidratlardan zengin gıdalar çok fazla ve ulaşmak çok kolay: T2DM, Obezite, NASH

Tat duyusunun önemi

- Gıda seçimi
- Bir sensör(besin mi? toksin mi?)
- Tatlı tat: Enerji kaynağı kh'ların alımına rehberlik eder
- İştah açıcı uyarı(Umami): Esansiyel aminoasit alımı
- Tuz: uygun elektrolit dengesi
- Ekşi ve acı, potansiyel olarak zararlı ve / veya zehirli kimyasalların alımına karşı uyarır.

5.Tat : Umami

- Lezzeti algılayan tat
- Et ürünleri, domates, soya sosu
- İştah açıcı, lezzetli, hoş giden
- Leziz, iştah açan
- Umamiyi algılayan tat reseptörleri glutamat ile uyarılır.
- Monosodyum glutamat (MSG)(E 621) Çin tuzu

5.Tat : Umami: Yedikçe yediren

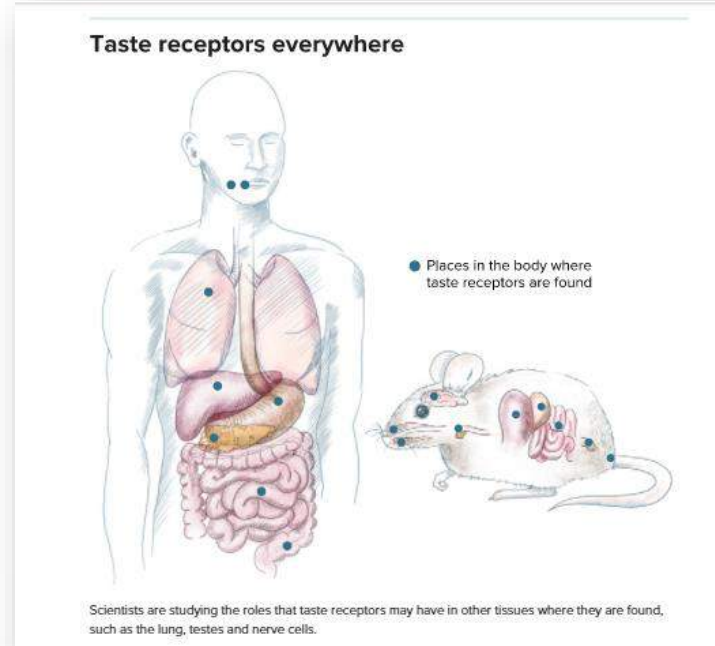

İleriki yıllarda...

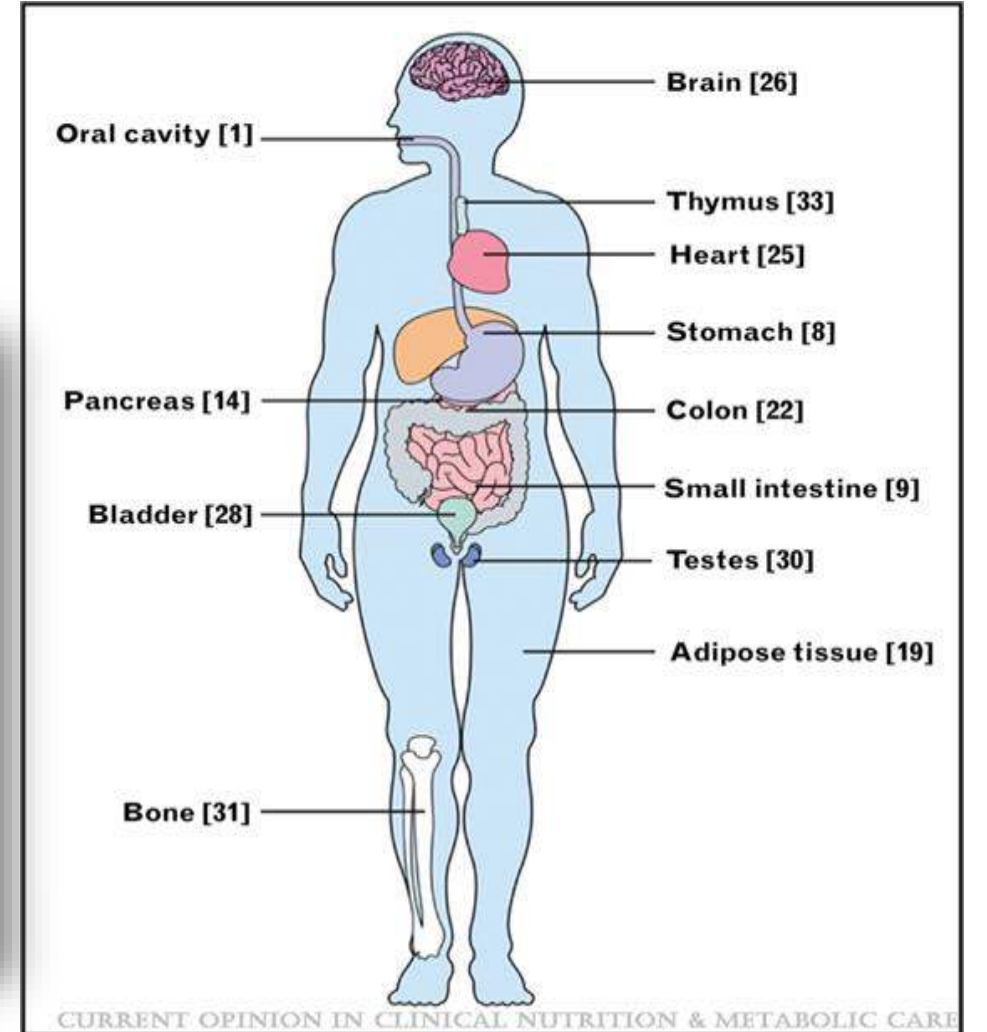
- 6.tat : serbest yağ asidi
- 7.tat: su tadı

- Ekstra-oral dokularda tatlı tat reseptörleri mevcut
- Pankreas ve gastrointestinal dokularda, tatlı tat reseptörü şekeri algılama, glikoz homeostazı ve tokluk hormonu salınımında rol oynar.
- Beyin: Tatlı tat, duyuusal zevke yol açan oldukça pozitif bir hedonik değer, ödül
- Diğer dokular: araştırılıyor

NICOLLE R. FULLER

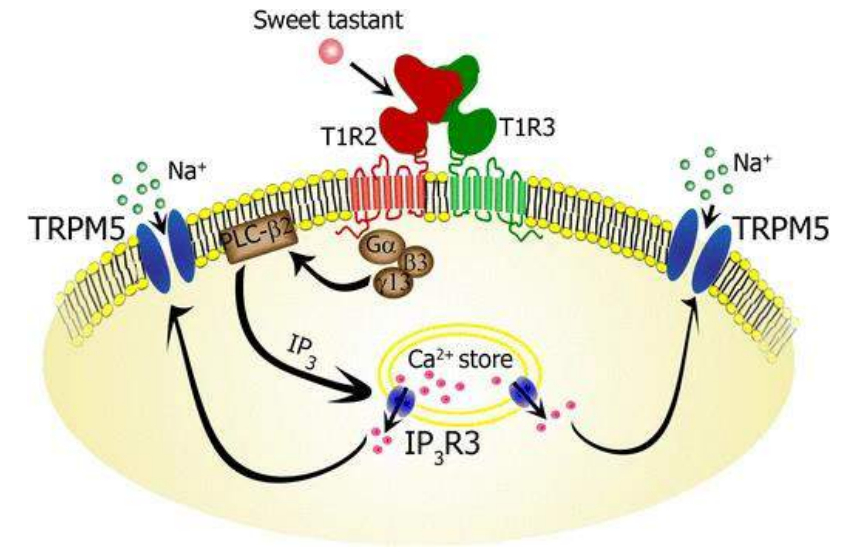
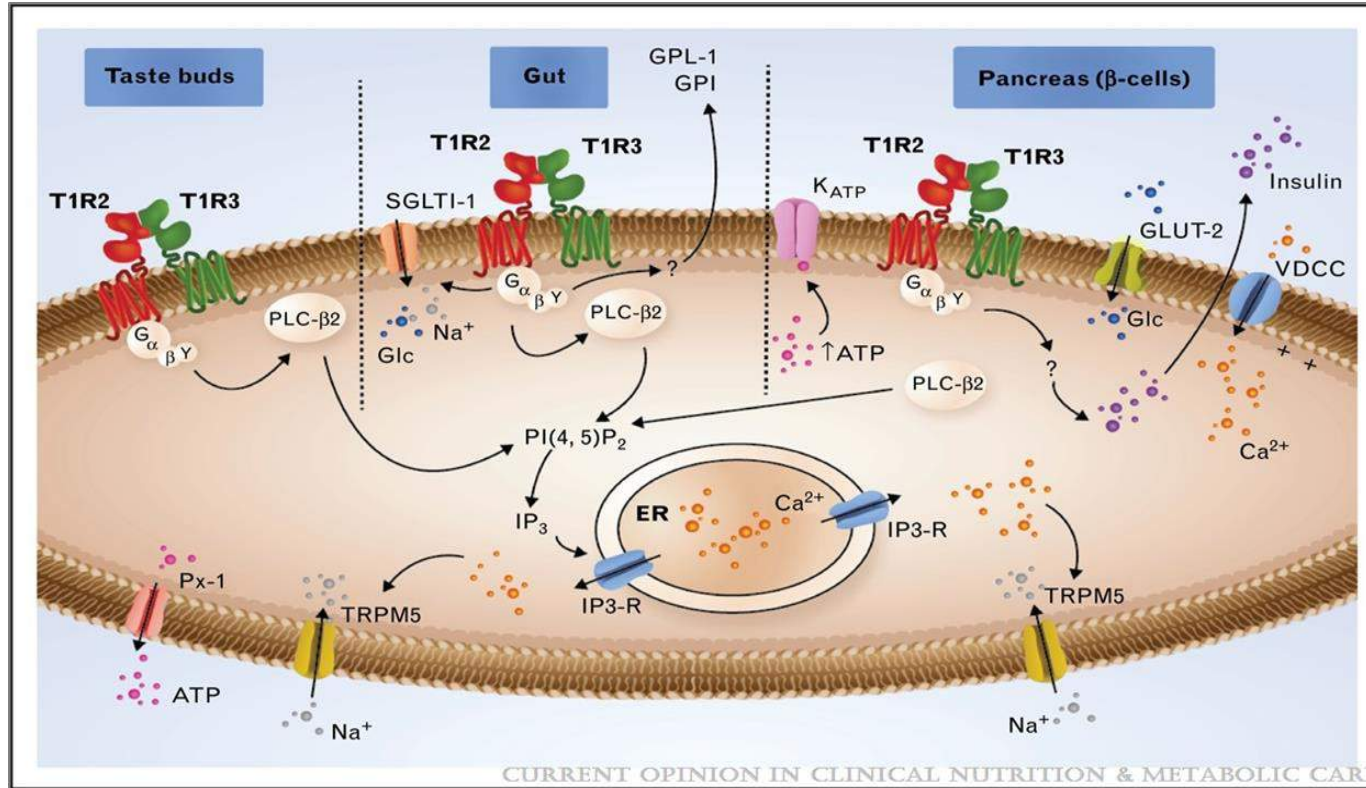

Tat reseptörleri sadece ağız içinde değil

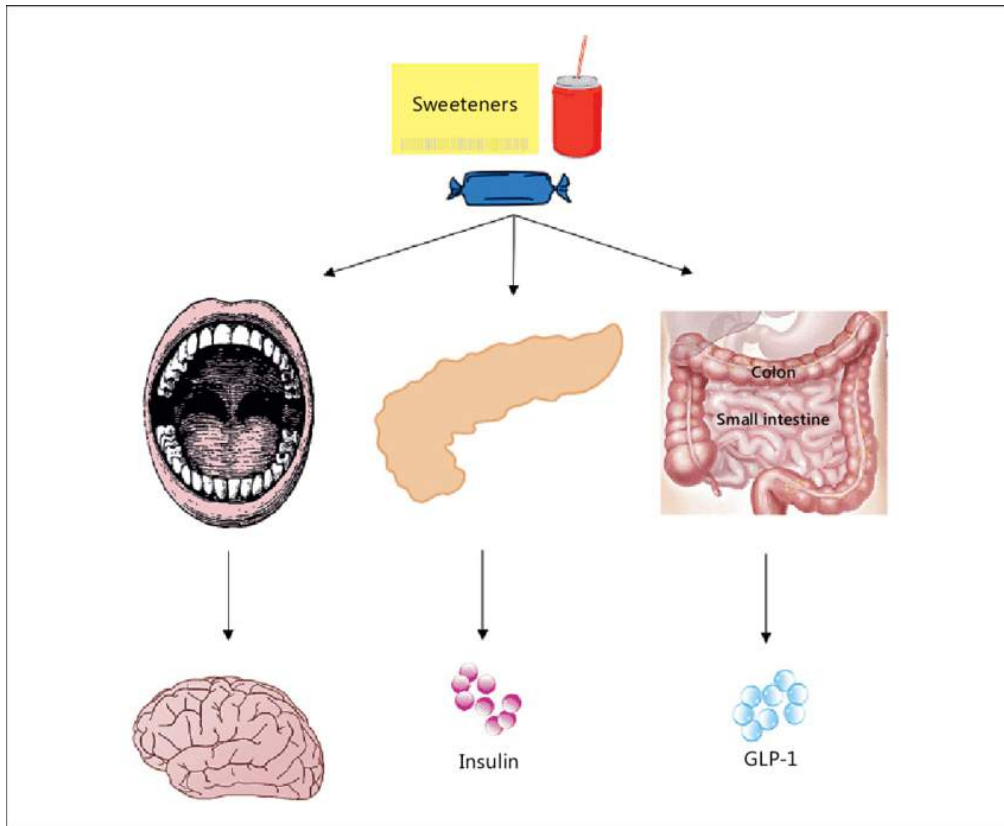

- Laffitte, Anni; Neiers, Fabrice; Briand, Loïc Current Opinion in Clinical Nutrition & Metabolic Care17(4):379-385, July 2014.

Tat reseptörleri nerde nasıl çalışır?

Normal fizyoloji

T1Rs guide the consumption and efficient assimilation of carbohydrates

Oral cavity

- T1Rs detect carbohydrates and/or amino acids to inform food selection

Intestine

- T1Rs detect carbohydrates to stimulate GLP-1 secretion and glucose absorption

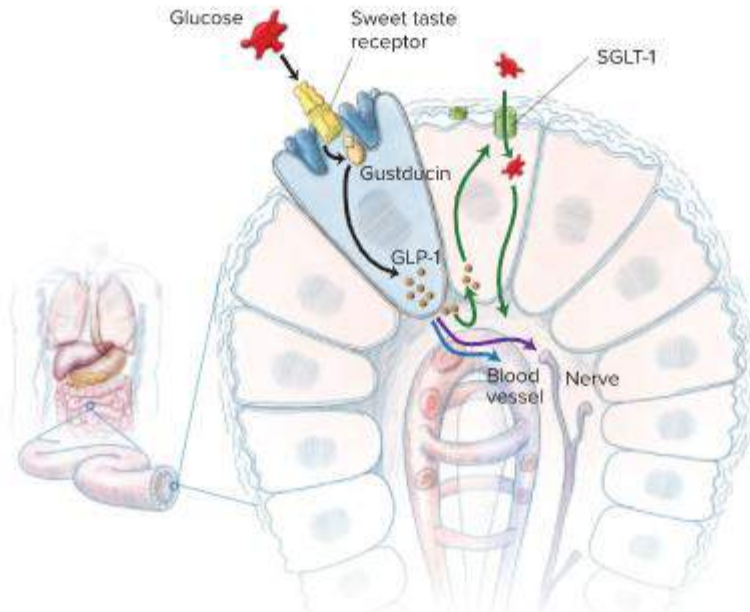

Pancreas

- GLP-1 potentiates insulin secretion to facilitate blood glucose clearance
- T1Rs signal the presence of glucose in the blood to stimulate insulin secretion and blood glucose clearance

Normal fizyoloji&Gisteki reseptörler

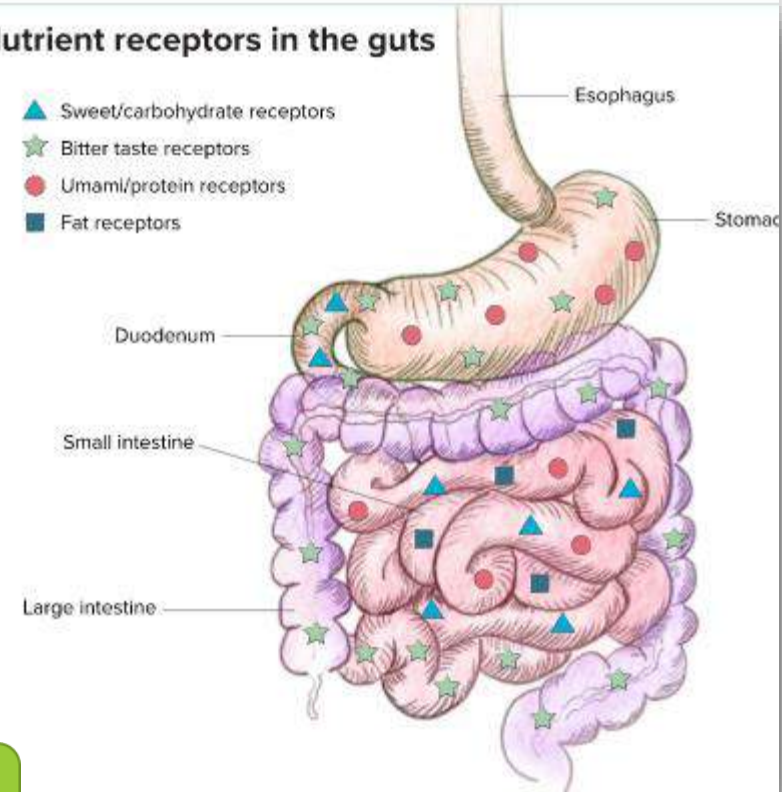
Processing glucose

When glucose binds to sweet taste receptors on cells in the intestinal wall, the receptors act through an intermediate, gustducin, to trigger release of hormones such as GLP-1. This, in turn, upregulates glucose transporter molecules such as SGLT-1, which take up the sugars. Sugars enter the blood. GLP-1 also acts on nerve cells to induce satiety, the feeling that causes someone to stop eating.

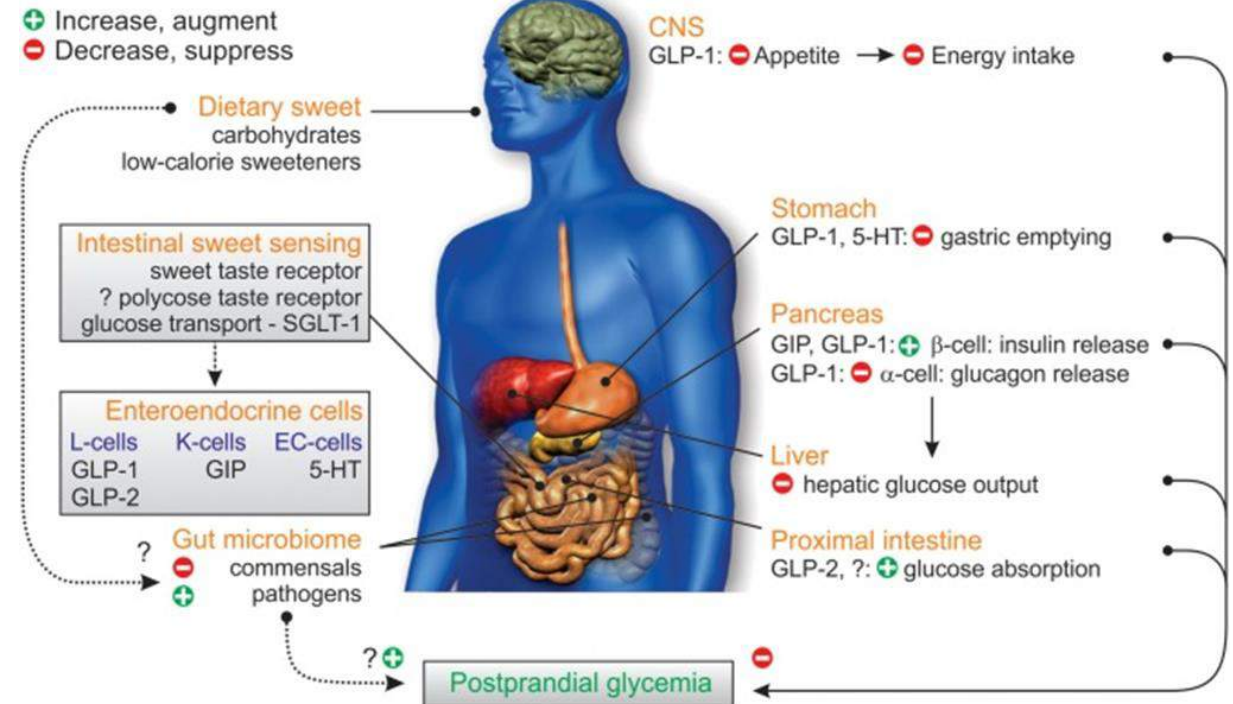
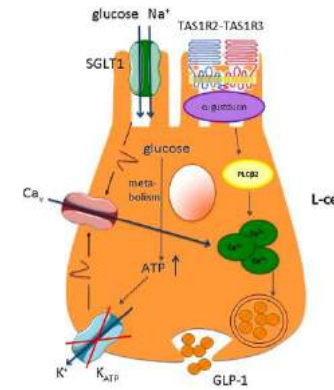
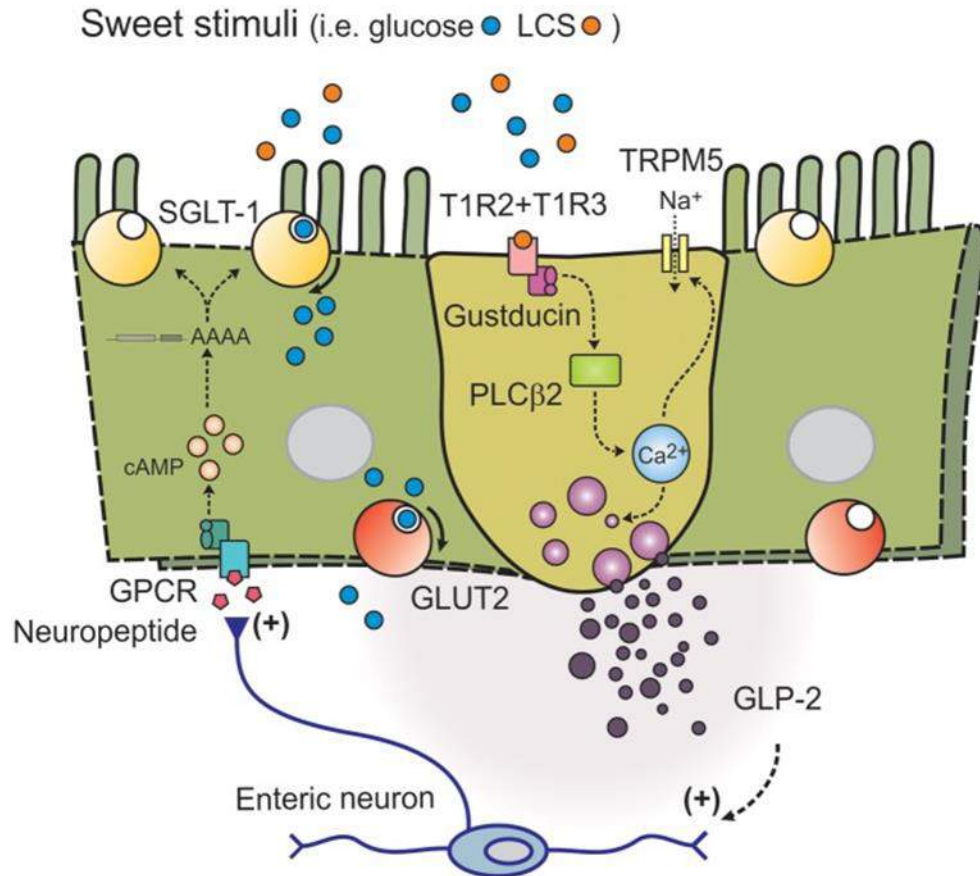
Nutrient receptors in the guts

- ▲ Sweet/carbohydrate receptors
- ★ Bitter taste receptors
- Umami/protein receptors
- Fat receptors

NICOLLE R. FULLER

- Enteroendokrin h uce
- SGLT-1, GLUT-2

Tat reseptörleri&bağırsakta

- Çeşitli araştırmalar, bağırsak T1R2/T1R3'ün sindirim sisteminden gelen doğal şekerlere ve yapay tatlandırıcılara tepki verdiğini, glikoz emilimini ve glukagon benzeri peptit 1'in (GLP-1) salınımını düzenlediği gösterilmiştir.
- Tatlı tat reseptörleri (STR'ler) glukoz homeostazında inkretin salgısını ve glikoz emilimini düzenleyerek yer alır.

Tat reseptörleri&pankreas

- Pankreas T1R2/T1R3, kandaki doğal şekerlere ve yapay tatlandırıcılara yanıt vererek insülin salgısını düzenler
- Han, P. F., Bagenna, B., & Fu, M. (2019). The sweet taste signaling pathways in the oral cavity and the gastrointestinal tract affect human appetite and food intake a review. *International Journal of Food Science and Nutrition*, 70, 125–135.

Bağırsak&STR

- Bağırsak STR'leri, SGLT-1 ve GLUT-2 yoluyla glikoz emilimini düzenlerken,
  - pankreas STR'leri, bağırsak-pankreatik ekseninde GLP-1/GLP-1R sinyal yolu aracılığıyla insülin salgılanmasını teşvik eder.
-
- Young, R. L., Sutherland, K., Pezos, N., Brierley, S. M., Horowitz, M., Rayner, C. K., & Blackshaw, L. A. (2009). Expression of taste molecules in the upper gastrointestinal tract in humans with and without type 2 diabetes. *Gut*, 58, 337–346.

Bağırsakta glikoz emilimi

- Bağırsakta glikoz emilimi, sodyum-glikoz yardımcı taşıyıcı 1 (SGLT-1) ve glikoz taşıyıcı 2 (GLUT2) dahil olmak üzere esas olarak glikoz taşıyıcıları tarafından gerçekleştirilir.
  - SGLT1, ince bağırsağın apikal zarı boyunca sodyuma bağımlı, aktif glikoz alımından sorumludur.
  - GLUT2, bağırsak epitel hücrelerinde enterositlerden kana glikoz akışına aracılık eder.
-
- (Kreuch, D., Keating, D. J., Wu, T., Horowitz, M., Rayner, C. K., & Young, R. L. (2018). Gut Mechanisms Linking Intestinal Sweet Sensing to Glycemic Control. *Frontiers in Endocrinology*, 9, 741.)

Bağırsak STR'leri

- Bağırsağa gelen şekeri algılama/uyarı oluşturma
- Glikoz emilimini uyarır
- L hücresi, K hücrelerinden GLP-1, GLP-2 salınımı
- GLP-1 vagal uyarı, tokluk hissi

Tatlı tat reseptörleri& diyabet patofizyolojisi

TİP2 DM&TAT RESEPTÖRLERİ

- Gözlemsel çalışmalarda Tip 2 Diyabetik hastalarda tat duyarlılığı azalmıştır.
- Özellikle tatlı tatlara duyarlılık azalmıştır.
- Sürekli tatlı yemeği istediğinin nedeni olabilir mi?

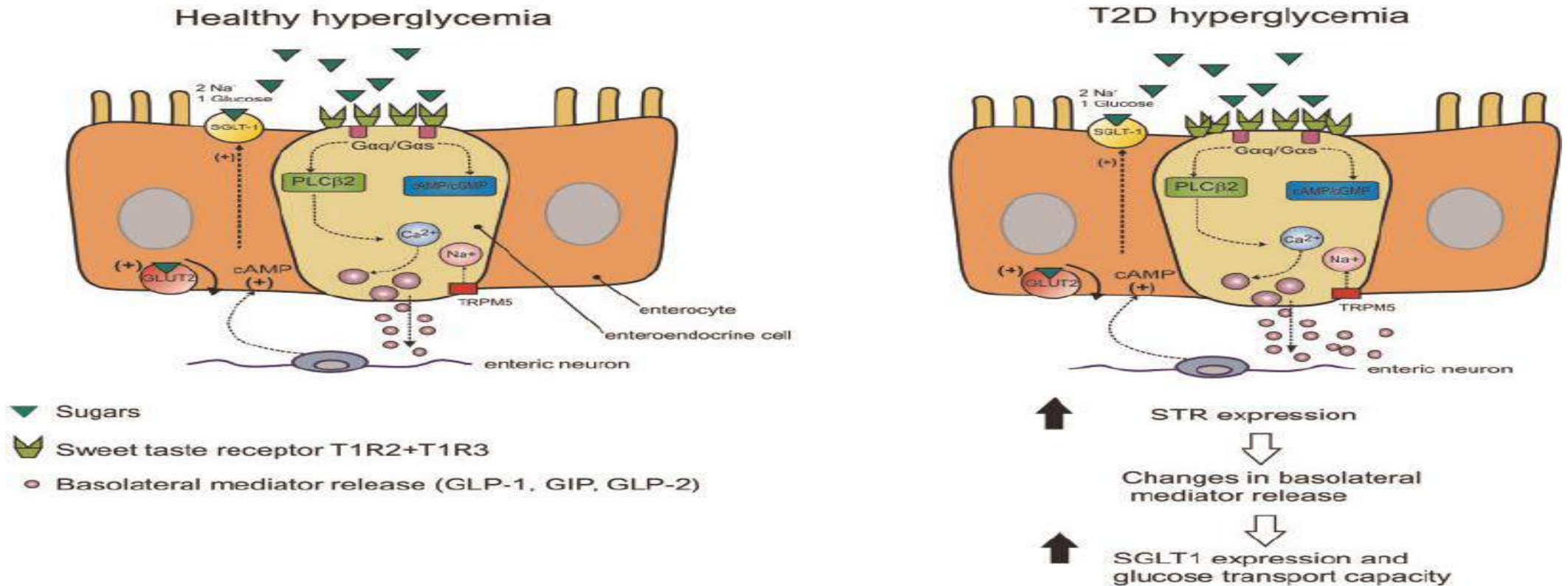
- S. Wasalathanthri, P. Hettiarachchi, S. Prathapan **Sweet taste sensitivity in pre-diabetics, diabetics and normoglycemic controls: A comparative cross sectional study** BMC Endocrine Disorders, 14 (2014), p. 67

T2DM de STR ler

- T1R2, T1R3, TRPM5 ve α gustducin gibi bağırsak STR **sinyal moleküllerinin aktivasyonu bozulmuştur**
- T2DM deneklerinde kan şekeri konsantrasyonu ile ters orantılı olduğunu bulunmuştur.
- T2DM hastalarında **yetersiz GLP-1 sekresyonu ve artmış glukoz taşıyıcı ekspresyonu** gözlemlenmiştir.
- ([Young et al., 2009](#), [Dyer et al., 1997](#), [Dyer et al., 2002](#)).

DM bağırsakta glikozu algılayamama artmış glukoz emilimi

Tatlı tat reseptörleri: Diyabet patofizyolojisinde

- Dilde azalmış tatlı tat algısı

Tatlı tat reseptörleri: Diyabet patofizyolojisinde

- Dilde azalmış tatlı tat algısı
- Bağırsakta glikozu algılayamamaya bağlı glukoz sensör artışı aşırı glikoz emilimi

Tatlı tat reseptörleri: Diyabet patofizyolojisinde

- Dilde azalmış tatlı tat algısı
- Bağırsakta glikozu algılayamamaya bağlı glukoz sensör artışı aşırı glikoz emilimi
- Azalmış GLP-1 salgısı

Tatlı tat reseptörleri: Diyabet patofizyolojisinde

- Dilde azalmış tatlı tat algısı
- Bağırsakta glikozu algılayamamaya bağlı glukoz sensör artışı aşırı glikoz Emilimi
- Azalmış GLP-1 salgısı
- Pankreas: bozulmuş insülin salgısı

Tatlı tat reseptörleri: Diyabet patofizyolojisinde

- Dilde azalmış tatlı tat algısı
- Bağırsakta glikozu algılayamamaya bağlı glukoz sensör artışı aşırı glikoz emilimi
- Azalmış GLP-1 salgısı
- Pankreas: bozulmuş insülin salgısı
- Azalmış doygunluk hissi

Antidiyabetik ilaçlar ve tatlı tat reseptörleri

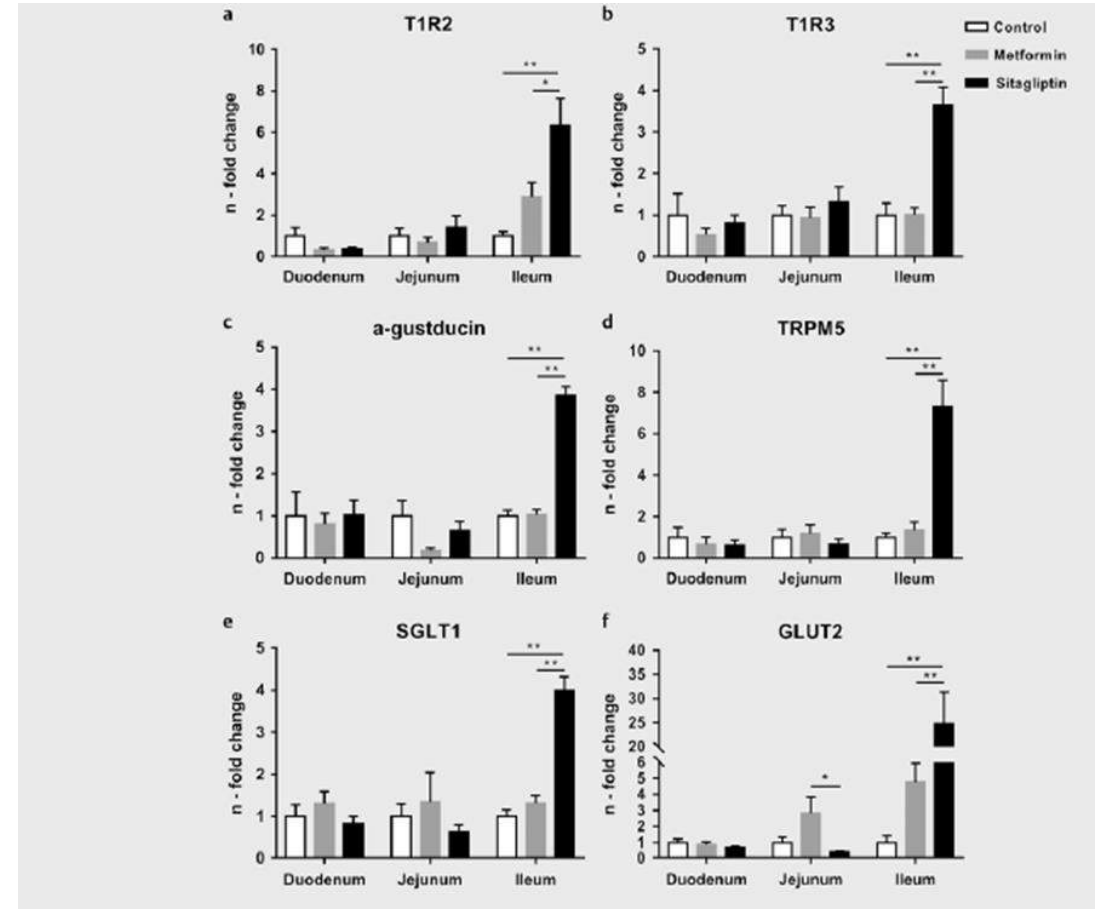
Effects of Metformin and Sitagliptin Monotherapy on Expression of Intestinal and Renal Sweet Taste Receptors and Glucose Transporters in a Rat Model of Type 2 Diabetes

- Diyabet tedavisinde sık kullanılmaktalar
- STR ve bağı moleküller üzerine olan etkileri belli değil
- Deneysel çalışma
- Diyabetik ratlar: 4 hafta boyunca random MET; SIT; Salin
- Açlık glikozu, HOMAIR, STR, SGLT-1, GLUT 2
- Bağırsak ve böbrek etkileri

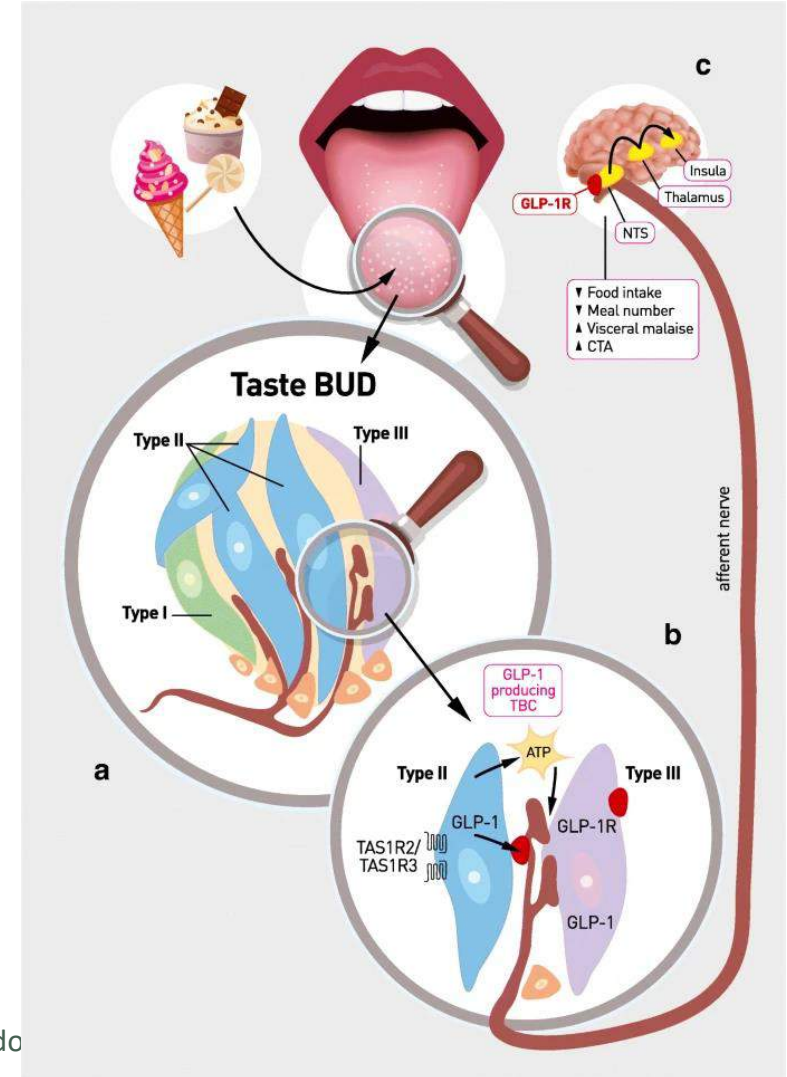
Sitagliptin & metformin

- MET, SIT açlık glikozunu azaltıyor
- Sitagliptin belirgin olarak STR'lerin bağırsaktaki etkinliğini artırıyor.
- Metforminde aynı etkinlik yok
- Metformin bağırsakta GLUT2 düzeyini artırıyor.
- Hem MET hemde SIT renal glukoz transporterleri azaltıyor.

GLP-1

- GLP-1 dilde tat tomurcuğunun altında sentezlenir
- GLP-1 reseptörü tat tomurcuğunun yakınında
- Tat algısında etkili
- Diyabet, obezite ve yaşlanma ile tat algısı bozulur
- Diyabette oral GLP-1 azalır, tatlı tat algısında azalma
- Leptin dildeki tat reseptör aktivitesini azaltır.
- Dildeki GLP-1 aktivasyonu
- Diyabet ve obezite tedavisi için yeni bir alternatif?

Tatlı tat reseptörleri bozulduğunda

- Diyabete meyil var
- Tatlı tat reseptörlerini tamamen inhibe etmek diyabeti düzeltir mi?

Controlled Clinical Trial > J Clin Endocrinol Metab. 2015 Mar;100(3):968-76.

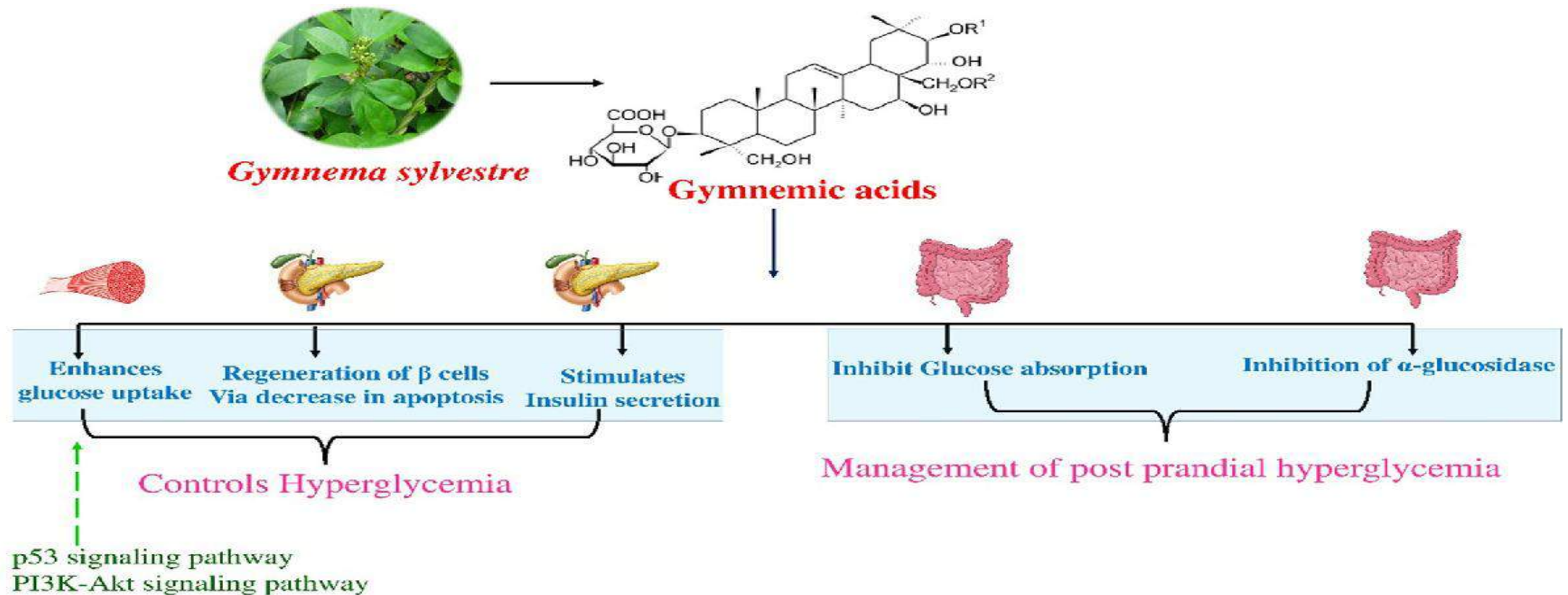
doi: 10.1210/jc.2014-3144. Epub 2014 Nov 25.

Accelerated intestinal glucose absorption in morbidly obese humans: relationship to glucose transporters, incretin hormones, and glycemia

Nam Q Nguyen ¹, Tamara L Debrececi, Jenna E Bambrick, Bridgette Chia, Judith Wishart, Adam M Deane, Chris K Rayner, Michael Horowitz, Richard L Young

- Morbid obezlerde
- Proksimal bağırsak glukoz emilimi hızlanır
- Bu durum artan SGLT-1 ekspresyonu ile ilişkilidir
- Hiperglisemi, hiperinsülinemi
- Bağırsakta artmış glukoz emilimi: Diyabet ve obezite patogenezi karşılayabilir mi?

Doğal tatlı tat reseptör inhibitörü: *Gymnema Sylvestre*(Gurmar)

Schematic representation of Probable molecular mechanism for anti-diabetic effect of *G. sylvestre*

Gıda katkısı olarak Tatlı tat reseptör inhibitörü:Lactisole(T1R3 antagonist)

- Geniş etkili bir tatlı antagonist olan laktizol, şekerlerin, protein tatlandırıcıların ve yapay tatlandırıcıların tatlı tadını bastırır.
- Laktizolün başlıca kullanımı, büyük miktarlarda şeker içeren jöleler, reçeller ve benzeri meyve ürünlerindedir.
- Bu ürünlerde şekerin tatlılığını bastırarak meyve aromalarının ortaya çıkmasını sağlar.
- Kahve çekirdeğinde var.

Bitirirken...

- Tatlı tat reseptörleri ekstra oral dokularda şekeri algılama, glikoz metabolizmasında ve tokluk hissi oluşmasında önemlidir.
- Diyabette tatlı tat reseptörlerinin fonksiyonunda bozulma
- Artmış glukoz transporterler, Azalmış GLP-1, azalmış tat alma duyusu
- Glukoz emilim artışı: SGLT-1 , GLUT 2 artışı: sorumlu GLP-2?

Bitirirken...

- Sitagliptin bağırsakta/böbrekte bozulmuş yapıyı düzeltebilir.
- Metformin böbrekte renal glikoz transporterleri azaltıyor.
- Mikrobiyatanın düzeltilmesi STR fonksiyonlarını düzeltebilir.
- Tatlı tat reseptörlerinin pankreas ve bağırsaktaki işlevleri diyabet tedavisi için tatlı tat reseptör inhibitörü kullanımı bir umut olabilir.
- GLP-1 analogları, DPP-4 inhibitörleri, SGLT-2 inhibitörleri işe yarayabilir.
- Randomize kontrollü klinik çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Teşekkürler

zafer.pekkolay@dicle.edu.tr